

REGION

Center for Økonomi  
Byggeri, Apparatur og Renovering

# Samfundsansvar, arbejdsklausuler og praktikpladser

Region Hovedstadens større hospitalsbyggerier,  
juni 2024

# Byggeriernes samfundsansvar

Regionens arbejde med byggeriernes samfundsansvar sker primært igennem arbejdet med de sociale klausuler. De sociale klausuler handler dels om klausuler for løn- og arbejdsvilkår (arbejdsklausuler), dels om klausuler, som har til formål at sikre flere elever/lærlinge i praktik bliver tilknyttet opgaver for regionen (uddannelsesklausul). Endelig er der klausuler, der henviser til overholdelse af internationale konventioner om for eksempel menneskerettigheder og miljø. Herudover har regionen også en forpligtigelse til at forhindre sort arbejde, hvidvask og andre lovovertrædelser.

## Arbejdsklausuler

Region Hovedstadens bygge- og anlægskontrakter indeholder bestemmelser om, at entreprenører sikrer egne medarbejdere og medarbejdere hos underentreprenører (kædeansvar) løn – og ansættelsesvilkår, der følger bestemmelsen i ILO-konvention nr. 94.

Region Hovedstaden har indarbejdet kædeansvar i alle standardkoncepter for kontrakter for byggesager. Kædeansvar betyder, at regionens direkte kontraktpart (entreprenør) er ansvarlig for, at underentreprenører overholder arbejdsklausuler.

Tilsvarende gælder kravet om elever i praktik, som bliver stillet til entreprenøren. Det er entreprenørens ret og pligt at sikre antallet af elever i praktik leveret, uanset om entreprenøren udfører opgaven selv, eller om opgaven bliver løst via underentreprise.

Manglende opfyldelse af kontraktvilkår bliver anset som et kontraktbrud og en misligholdelse, hvis den konkret bliver anset som væsentlig. Det vil i sidste ende kunne medføre at kontraktforholdet bliver ophævet.

Region Hovedstaden har den 20. september 2017 indgået aftale med Bygge- Anlægs- og Trækartellet (BAT) om adgang til Region Hovedstadens byggepladser for at identificere mulige overtrædelser af regionens sociale klausuler. Aftalen bygger på dialog og tillid mellem parterne. BAT-kartellet indgår med helt særlig viden og erfaring på området. BAT-kartellet har, som følge af samarbejdsaftalen, adgang til alle regionens byggepladser mod at kartellet holder Region Hovedstaden orienteret om observationer på byggepladsen. Desuden holder BAT kartellet og Region Hovedstaden løbende møder om generelle spørgsmål samt specifikke observationer på byggepladserne.

## Praktikpladskrav og praktikpladser

I Danmark står vi over for en stor efterspørgsel på faglært arbejdskraft, hvorfor det er afgørende, at flere unge vælger en erhvervsuddannelse. En forudsætning herfor er, at de har en nogenlunde sikkerhed for at få en praktikplads som del af deres uddannelsesforløb.

For at sikre praktikpladser nok til alle, er der brug for at løfte den kollektive praktikpladsopgave i flok. Der er med årene sket et paradigmeskifte fra, at det har været op til den enkelte elev at finde en praktikplads, til at der i dag også stilles krav til bl.a. erhvervsskolerne, virksomhederne, faglige organisationer og bygherrer om at hjælpe til.

Som offentlig ordregiver og bygherre er Region Hovedstaden afhængig af at arbejdsstyrken sikres, da vi disse år investerer milliarder i at bygge og renovere regionens hospitaler.

Investeringen i at sikre flest mulige praktikpladser til hovedstadsregionens unge under erhvervsuddannelse har pågået i over 10 år. Dette gennem de såkaldte uddannelsesklausuler, der blev konsolideret tilbage i februar 2011, da Regionsrådet besluttede, at der indskrives en klausul/et krav i entreprisekontrakter med regionen, når følgende tre kriterier er opfyldt:

- Byggeopgaven varer minimum 6 måneder
- Lønomkostningerne skønnes at være minimum 4 mio. kroner, og/eller den samlede opgave overstiger 5 mio. kroner
- Byggeopgaven har et fagligt indhold med mulighed for at beskæftige elever i praktik. Heri en vurdering af, om en entreprise udløser mange, færre eller slet ingen praktikanter.

Region Hovedstadens Center for Ejendomme varetager regionens ejendomsportefølje med en række af regionens bygge- og renoveringsprojekter på hospitalerne. Nogle projekter har et omfang, der medfører krav til praktikanter. En del projekter har, jf. de tre kriterier, hverken karakter, omfang eller varighed, hvor praktikantkravet gør sig gældende. Dette følges tæt af Center for Ejendomme.

Region Hovedstadens kontraktbestemmelser på uddannelsesklausulområdet er formuleret efter EU's ligebehandlingsprincip for EU-borgere med udbudsregler, der skal sikre, at alle virksomheder har lige adgang til regionens kontrakter og ikke forskelsbehandles på grund af nationalitet. Det betyder også, at Region Hovedstaden som ordregiver ikke må stille krav om danske elever eller elever fra danske uddannelser.

Regionen har været foregangsaktør på en række andre områder med betydning for uddannelsesklausulers legitimitet og effektivitet, bl.a. via den regionale praktikpladsindsats med en central kontrol- og serviceenhed. Herunder indkøb af ekstern bistand til bl.a. analyser og kortlægning af best practice, erfaringsopsamlinger, udarbejdelse af en omregningsfaktor samt senest konkret assistance på udvalgte byggesager.

Erfaringerne i Region Hovedstaden er enslydende med erfaringer blandt andre offentlige bygherrer;

- At uddannelsesklausuler ikke automatisk resulterer i praktikpladser, men fordrer dialog og håndholdt opfølgning. En afgørende dialog med toneangivende aktører i

branchen. Det være sig 3F, Dansk Byggeri, Dansk Industri m.fl. Region Hovedstaden har derfor nedsat et erfa-netværk på tværs af aktører, som løbende drøfter udfordringer og løsninger i tilknytning til uddannelsesklausuler.

- At dimensioneringsopgaven er uddannelsesklausulernes akilleshæl. Region Hovedstaden har derfor sammen med branchen udviklet et dimensioneringsværktøj og en tilhørende vejledning. Hjælpeværktøjerne er erfaringsbaserede og indebærer en række standarddata for praktikpladspotentialer i forskellige entrepriseopgaver.
- Endelig at langt størstedelen af både større og mindre håndværksvirksomheder bakker op om uddannelsesklausuler samt generelt overholder praktikantkravene, nogle overpræsterer endda.

### **Status for praktikanter i de store hospitalsbyggerier og renoveringsprojekter**

I dag er udmøntningen af den politiske beslutning og praktikantkravet samt opfølgningen på praktikpladser lagt ind i den daglige drift og varetages i de udførende led i regionens byggeprojekter.

Administrationen bistår ad hoc med sparring, erfaringsudveksling og en samlet månedlig praktikantopgørelse på regionens større såvel som mindre bygge- og renoveringssager. Administrationen vurderer, at der på byggerierne arbejdes målrettet med at sikre, at praktikantkravene bliver opfyldt.

Antallet af praktikanter varierer; hvor der typisk i de indledende og afsluttende faser er få elever i praktik, mens der i faserne indimellem, herunder averteringen, indvendige arbejder, er flest praktikanter.

Status opgjort i maj 2024 viser, at der samlet set gennemført mindst 314 årsværk (fuldtidsstillinger i et år), se skema 1, sidst i denne status. Heraf 120 årsværk i igangværende byggeri og 193 årsværk på de afsluttede hospitalsbyggerier.

Entreprenører kan have flere praktikpladser, men er kun forpligtet til at oplyse realiserede antal praktikpladser indtil krav er opfyldt.

I det igangværende byggeri er der realiseret 120 årsværk, og der er indgået aftaler om samlet 134 årsværk.

På nogle af byggerierne vil der blive indgået yderligere entreprisekontrakter med krav om praktikpladser, hvorfor antallet af praktikpladser vil stige. Der udestår fortsat godkendelse af praktikpladser ved byggeriet af Nyt Hospital Bispebjerg.

Med få undtagelser er alle krav opfyldt, og samtidig har nogle entreprenører haft flere lærlinge end aftalt. Det har været en udfordring for nogle entreprenører at skaffe det fornødne antal praktikanter, da der inden for specialiserede fagområder er få praktikanter. Derfor er der også et samarbejde med erhvervsskoler og brancheforeninger om at sikre det fornødne antal praktikanter er til rådighed for entreprenørerne.

Regionens praktikpladskrav opfyldes således på de afsluttede og forventes realiseret på de igangværende hospitalsbyggerier.

Skema 1: Praktikpladser i hospitalsbyggerier og renoveringsprojekter, maj 2024

| Region Hovedstaden, status på praktikpladser i igangværende og afsluttede hospitalsbyggerier, maj 2024 |              |                     |                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                        | Krav årsværk | Gennemførte årsværk | Supplerende oplysninger                                                                                                                                             |
| <b>Byggerier i udførelse, maj 2023</b>                                                                 |              |                     |                                                                                                                                                                     |
| Nyt Hospital Hvidovre                                                                                  | 30           | 40                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt                                                                                                                                |
| Nyt Hospital Nordsjælland                                                                              | 57           | 57                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt                                                                                                                                |
| Mary Elizabeth (tidl. BørneRiget)                                                                      | 27           | 3                   | Praktikpladser dækker indtil nu entrepriser vedr. Byggemodning og Råhus & Lukning. Det har været en udfordring til start at skaffe lærlinge                         |
| Ny Psykiatri Bispebjerg                                                                                | 20           | 20                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt - ny når 2. etape startes                                                                                                      |
| Nyt Hospital Bispebjerg (akuthuset)                                                                    |              |                     | Afventer praktikpladsgodkendelse                                                                                                                                    |
| <b>Samlet antal årsværk, igangværende byggerier</b>                                                    | <b>134</b>   | <b>120</b>          |                                                                                                                                                                     |
| <b>Byggerier som er afsluttet:</b>                                                                     |              |                     |                                                                                                                                                                     |
| Det Nye Rigshospital (Nordfløjen)                                                                      | 50           | 54                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt                                                                                                                                |
| Den Regionale Sterilcentral Rigshospitalet                                                             | 15           | 18                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt                                                                                                                                |
| Den Regionale Sterilcentral Herlev                                                                     | 15           | 16                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt                                                                                                                                |
| Nyt Hospital Bispebjerg (Laboratorie og logistik bygningen)                                            | 8            | 10                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt                                                                                                                                |
| Ny Retspsykiatri Sct. Hans                                                                             | 15           | 15                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt                                                                                                                                |
| Bodil Eskesen Centret (tidl. Nyt Hospital Glostrup)                                                    | 21           | 25                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt. OBS: Afleveres i maj/juni 2023                                                                                                |
| Steno Diabetes                                                                                         | 19           | 19                  | Krav i aftaler om årsværk er opfyldt                                                                                                                                |
| Nyt Hospital Herlev (akuthus og kvindebarncenter)                                                      | 44           | 36                  | Krav til årsværk er opfyldt på entrepriser - DOG ikke Inabensa, hvor kontraktkravet manglede 11 årsværk i opfyldelse. En del indhentet på andre, så netto 8 årsværk |
| <b>Samlet antal årsværk, afsluttede byggerier</b>                                                      | <b>187</b>   | <b>193</b>          |                                                                                                                                                                     |
| <b>Samlet antal årsværk, afsluttede og igangværende byggerier, maj 2023</b>                            | <b>321</b>   | <b>314</b>          |                                                                                                                                                                     |